

เทศน์อบรมฆราวาส ณ บ้านนายแพทย์วีรัตน์ ถ.เพชรเกษม ๗๗ กทม
เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๔๕(เช้า)

อำนาจแห่งใจ

วันนี้เป็นวันสิริมงคลและมหามงคลแก่ท่านเจ้าภาพ ซึ่งปลูกบ้านใหม่ขึ้นมา
นิมนต์หลวงตามาเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองอำนาจวาสนาบุญญาภิสมภาร โดยมีนาย
แพทย์วีรัตน์ เตชะอาภรณ์กุล และนายตรง เตชะอาภรณ์กุล นี้เป็นคุณพ่อ และคุณแม่
เอ็ง แซ่เซียว นี้เป็นคุณแม่ ได้มีศรัทธานิมนต์พระท่านมาเทศน์ว่า การ เพื่อฉลองใน
งานอันเป็นมงคลของท่านทั้งหลาย หลังจากปลูกบ้านเรียบร้อยแล้วก็อยากจะสร้างกอง
การกุศลผลประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่ตนเองและส่วนรวม เฉพาะอย่างยิ่งแก่จิตใจของเรา
นั้นแหละที่สำคัญมาก เพราะใจเป็นรากฐานสำคัญแห่งความเกิดแก่เจ็บตาย จะไป
สถานที่ใดเกิดที่ใดล้วนแล้วตั้งแต่ใจพาไปเกิดที่นั่น

การที่ใจไปเกิดดีและชั่วสูงต่ำ ได้รับความสุขความทุกข์มากน้อยนั้น เกี่ยวข้อง
กันกับกรรมดีกรรมชั่วมากน้อยที่ตัวเองเป็นผู้สร้างผู้ทำขึ้นมา เพราะฉะนั้น การเกิดการ
ตายของสัตว์โลกจึงไม่มีเว้นในโลกธาตุนี้ ทุก ๆ รายมีการเกิดการตายสับสนปนเปอยู่
อย่างนี้ตลอดมาตั้งแต่ตั้งกัลป์ แต่โลกมองไม่เห็น ก็สนุกเกิดสนุกแก่สนุกเจ็บสนุกตาย
เป็นความทุกข์ความเดือดร้อน ส่วนความสุขก็มีไปตาม ๆ กัน นี้เป็นของคู่กันมากกับ
กรรมดีกรรมชั่วซึ่งจิตต้องเป็นผู้รับภาระทั้งสองประเภท ถ้าสร้างกรรมชั่วขึ้นมาในตัว
ของเราเล็กน้อย เราก็ต้องเป็นผู้รับเคราะห์รับกรรมนั้นให้เสวยความทุกข์ความลำบาก
ต่าง ๆ กัน ตามแต่กรรมที่มีหนักเบาเล็กน้อยของบุคคลแต่ละราย ๆ หรือสัตว์แต่ละ
ราย ๆ ที่สร้างขึ้นมา

เพราะฉะนั้น สถานที่บรรจุของสัตว์โลกจึงมีไม่อดไม้อั้น ผู้ได้รับความทุกข์
มหันตทุกข์แสนลำบากยากจนเข็ญใจขนาดใด นานสักเท่าไรก็ตาม ผู้นี้ก็เป็นผู้มีสถานที่
อยู่ของตนเช่นเดียวกับสัตว์ทั่ว ๆ ไป สถานที่อยู่ของคนที่สร้างความชั่วช้าลามกเต็มหัว
ใจจนประหนึ่งว่าหมดคุณค่าเสียเลยในสิ่งที่หวังทั้งหลาย ผู้เช่นนี้ย่อมไปเกิดในสถานที่
สัตว์โลกทั้งหลายไม่พึงปรารถนา ดังธรรมท่านแสดงไว้ว่า มหานรก คำว่า มหานรก
กับมหันตทุกข์นั้นเป็นคู่เคียงของกันและกันในสถานที่ของผู้สร้างบาปกรรมหนักหนามากมาย
เป็นความทุกข์ร้อนเหนือสัตว์ทั้งหลายก็คือผู้ที่สร้างกรรมหนักมากนั้นแหละ

ในกรรมหนักมากนัก ธรรมท่านแสดงไว้ ๕ ประเภท คือ ฆ่ามารดา ๑ ฆ่าบิดา ๑ ฆ่าพระอรหันต์ ๑ ทำลายพระพุทธเจ้าแม่ไม่ตายก็ตาม ๑ ยุยงสงฆ์ผู้มีความพร้อมเพรียงสามัคคีกันด้วยข้อวัตรปฏิบัติศีลธรรม มีความกลมกลืนกันอยู่ด้วยความสงบเย็นใจ ให้แตกร้างจากกันเป็นสองฝักสองฝ่าย ก่อความเดือดร้อนในสังฆมณฑล เป็นพิน เป็นไฟไปหมด ๑ กรรม ๕ ประการนี้ท่านยังแนบเข้าไปเตือนซ้ำเข้าไปอีกว่า ถ้ายังมีสติตั้งพระสติได้อยู่บ้างแล้วอย่าทำกรรม ๕ ประการนี้เป็นอันขาด เพราะกรรม ๕ ประการนี้เป็นที่รับเหมาแห่งกองทุกข์ทั้งหมด ไม่มีกรรมใดเสมอเหมือนเลย

ถ้าหากว่าตกนรกก็กี่ปีกี่กาลปี ความทุกข์ความทรมานที่ได้รับอยู่ในขณะที่ตกนรกนั้น ไม่มีชั่วระยะเวลาพอจะผ่อนผันสั้นยาวหรือหายใจได้เต็มปอดบ้างเลย ถ้าเป็นสัตว์ทั่ว ๆ ไปมีปอดมีตับ แต่สัตว์นรกนั้นทั้งตับทั้งปอดมันก็เป็นกองพินกองไฟไปด้วยกัน เรียกว่ามีตั้งแต่ความทุกข์ความทรมานล้วน ๆ เป็นเวลากี่ปีกี่กาลปี คำว่ากี่ปีกี่กาลปี กัลป์หนึ่งนั้นนานแสนนานนับไม่ถ้วน นี่แหละเป็นของยืดยาวนาน แต่ก็พอดีกับกรรมของสัตว์ผู้ทำความชั่วช้ำลามกเช่นนั้น นี่เป็นประเภทหนึ่งแห่งกรรมที่สัตว์ทั้งหลายได้รับความทุกข์ความลำบาก สถานที่อยู่ของสัตว์ก็คือมหานรกนั้นแล นี่ก็เป็นที่อยู่ของสัตว์ไม่อดอันในที่อยู่

ลำดับลำดับขึ้นมาก็มีที่อยู่ประจำตน ๆ ตามอำนาจแห่งกรรมดีชั่วของตนตลอดมา ทั่วไปหมด จนกระทั่งมากลายเป็นมนุษย์มา เป็นสัตว์เป็นเปรตเป็นผีนี้ก็มีที่อยู่เป็นของตน ๆ ที่อยู่ประจำสัตว์โลกนี้จึงมีอยู่ทั่ว ๆ ไปตามแต่กรรมจะขับไล่ให้ไปทางใด จำต้องไปตามอำนาจแห่งกรรมนี้ด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดในโลกธาตุนี้จะหนีอำนาจแห่งกรรมไปได้ ท่านจึงสอนไม่ให้ทำความชั่วช้ำลามกที่มันปกปิดจิตใจของเราว่าทำแล้วไม่เป็นบาป มีหน้าซำยังปฏิเสธว่าสร้างบุญแล้วไม่ได้บุญ ปฏิเสธว่าบาปไม่มีบุญไม่มี นรกมีก็หลุมก็ตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ ปฏิเสธทั้งหมดว่านรกไม่มี

เหล่านี้ล้วนแล้วตั้งแต่ความตื้อตันหาญธรรมของใจนั้นแล ที่จะกล่าวหาญชาญชัยในการทำความชั่วช้ำลามก ไม่กระดากอายต่อศีลต่อธรรม เวลาผลปรากฏขึ้นมาจึงทำให้ได้รับความทุกข์ร้อนมากที่สุด นี่เป็นอันดับหนึ่ง จากนั้นไปกรรมผู้ใดมีหนักเบา น้อยก็เป็นไปตามกรรมของตน ๆ นี้เรียกว่า ฝ่ายชั่ว เป็นสิ่งที่สัตว์โลกจะต้องยอมรับเคราะห์กรรมของตนที่ทำความชั่วช้ำลามกมาตั้งแต่ภพก่อน ที่นี้เมื่อกล่าวถึงกรรมดีแล้ว กรรมดีก็ไม่อด สถานที่อยู่ของบุคคลผู้ทำดี มีความพอเหมาะพอดีกับกรรมของ

ตน เช่น อย่างมนุษย์มาแล้ว ถึงเราว่าที่คับแคบตีบตันไม่มีที่อยู่ มันก็อยู่กับที่คับแคบตีบตันนั้นแหละ อย่าว่าไม่มีที่อยู่

พวกสัตว์ประเภทต่าง ๆ ในน้ำก็มีน้ำเป็นที่อยู่ บนบกก็มีบกเป็นที่อยู่ บนฟ้าอากาศสัตว์ทั้งหลายเต็มไปหมด มีที่อยู่ประจำกันทั่วโลกดินแดน จากนั้นไปแดนสวรรค์แดนสวรรค์ท่านกำหนดไว้มีถึง ๖ ชั้น ตั้งแต่ชั้นจาตุมมา ขึ้นไป นี่สำหรับสัตว์ผู้สร้างบุญสร้างกุศล เรียกว่า สร้างที่อยู่ของตนและที่เสวยไปพร้อม ๆ กัน นี่ท่านก็กล่าวไว้เพียงสวรรค์ ๖ ชั้น นี่ก็พอดีแล้วกับสัตว์อยู่ในแดนโลกธาตุที่มีคุณงามความดี จะเข้าไปอยู่ตามอำนาจแห่งบุญแห่งกรรมของตนที่มีมากน้อย เช่น จาตุมมา ก็เป็นสวรรค์ชั้นที่ ๑ ที่บรรดาโลกผู้มีบุญ มนุษย์สัตว์ที่มีบุญทั้งหลาย จะไปอยู่ชั้นจาตุมมา ซึ่งเป็นชั้นที่ ๑ นี้ตามอำนาจแห่งกรรมของตนที่มีมากน้อย

จากนั้นก็เรียงลำดับขึ้นไปสวรรค์ชั้นที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ที่ ๖ ตามอำนาจแห่งบุญที่เราได้สร้างไว้มากน้อย สมควรจะไปอยู่ในชั้นใดในบรรดาสวรรค์ ๖ ชั้นที่ควรแก่สัตว์โลกทั้งหลายจะอยู่ได้ในแดนสวรรค์นี้ ก็ไปอยู่ในแดนสวรรค์ชั้นนั้น ๆ พอติบพอดีกับอำนาจแห่งกรรมดีของตน เพราะฉะนั้นสวรรค์จึงมีหลายชั้นเพื่อบรรจุผู้มีคุณงามความดี จะได้ไปอยู่ให้พอเหมาะพอดีกับบุญวาสนาบารมีของตนที่สร้างไว้มากน้อย จากนั้นแล้วก็ไปพรหมโลก ๑๖ ชั้น อันนี้ก็เหมือนกัน พรหมโลกชั้นใดผู้สมควรจะไปอยู่ในพรหมโลกชั้นนั้น ๆ ก็ไปให้พอเหมาะพอดีกับบุญกรรมของตนที่สร้างมา ที่ผู้มีวาสนาสูงส่งก็ไปถึงชั้นสุดท้ายแห่งพรหมโลก นี่ก็เป็นที่อยู่ของสัตว์ผู้มีกิเลสทั่ว ๆ ไป แต่เป็นประเภทที่เป็นคนดีสัตว์ดีแล้วไปเกิดในสถานที่ดี ท่านเรียกว่า สุคติ เป็นคำรวมว่าสุคติสถานที่สัตว์โลกทั้งหลายไปอยู่เป็นความสุขความสำราญบานใจ

จากนั้นก็ยังมีนิพพานอีก นิพพานนี้เป็นที่อยู่ของท่านผู้สิ้นกิเลสโดยสิ้นเชิงแล้ว ไม่มีสิ่งใดเหลือในสมมุติที่โลกทั้งหลายได้รับสัมผัสสัมพันธ์ เป็นความสุขความทุกข์หนักเบาเล็กน้อย ไม่มีในพระนิพพานเลย จึงเรียกว่า นิพพานเป็นธรรมที่เลิศเลอสุดยอดเหนือแดนสมมุติทุกประเภทแล้ว นี่ท่านก็ไม่ได้อัดอั้นตันใจว่า ถึงนิพพานแล้วไม่มีที่อยู่คับแคบตีบตัน พระพุทธเจ้า พระอรหันต์ตรัสรู้ธรรมมาจำนวนมากน้อยเพียงไร ขึ้นไปถึงนิพพานแล้ว นิพพานไม่มีที่อยู่ต้องกลับมาไกลไรไถนา เทียวหาซื้อหาขายตกแตกปลาอย่างโลกทั่ว ๆ ไปนั้นไม่เคยมี นี่เพราะเหตุไร เพราะสถานที่อยู่กับกรรมของตนนั้นเหมาะสมทุกด้านทุกทาง ทั้งฝ่ายต่ำฝ่ายสูงและสูงสุด พอเหมาะพอดีกับอำนาจแห่งกรรมของตนที่สร้างมามากน้อยทั้งดีทั้งชั่ว

นี่กล่าวถึงความดี ความไม่อดไม้อันในสถานที่อยู่ของบุคคลผู้มีความดี เรื่องที่สัตว์ทั้งหลายจะต้องอยู่ตามที่กล่าวมานี้ด้วยกัน ผู้มีกรรมหนักเบาเล็กน้อยเพียงไรก็มีที่อยู่มีที่เสวยไปตามอำนาจแห่งบุญกรรมของตนทั้งฝ่ายดีและฝ่ายชั่ว ผู้สิ้นสมมุติโดยประการทั้งปวง เรียกว่าบาปว่าบุญ บุญเป็นเครื่องสนับสนุน เป็นทางเดิน หรือเป็นบันไดให้ไต่เต้าขึ้นไปถึงแดนนิพพาน ซึ่งเป็นเหมือนกับบ้านเรือนของเรา เมื่อเข้าถึงแดนนิพพานแล้วบันไดกับบ้านเรือนก็แยกจากกัน บันไดก็กลายเป็นสมมุติไปหมด บ้านเรือนคือนิพพานนั้นก็เป็นวินิพพานหลุดพ้นไปแล้ว จึงแยกจากกันไปอย่างนี้

นี่อำนาจแห่งใจดวงนี้แลที่กล่าวในเบื้องต้นว่า ทำให้สัตว์ทั้งหลายพาเกิดพาตาย เพราะอำนาจแห่งกรรม กรรมดีพาให้เกิดสถานที่ดี ดีเป็นลำดับลำดับด้วยอำนาจแห่งการสร้างความดีของตน กรรมชั่วทำให้เกิดในสถานที่ได้รับความทุกข์ความลำบากตามอำนาจแห่งกรรมชั่วของตนอย่างนี้ตลอดมา จิตดวงนี้ไม่เคยตาย สังขารร่างกายทั้งสัตว์ทั้งบุคคล แม้แต่เป็นร่างทิพย์ก็ตาม ก็มีความสลายเปลี่ยนแปลงไปเหมือนกันและดับสลาย เรียกว่าเกิดว่าตายได้เช่นเดียวกัน แต่ใจดวงนี้ไม่เคยมีป่าช้า ไม่เคยได้ยินว่าเกิดว่าตายเหมือนสภาวะธรรมทั้งหลาย แต่ใจนี้มีเชื้ออันหนึ่งฝังอยู่ภายในอย่างลึกลับที่โลกทั้งหลายนั้นมองไม่เห็นเลย

นี่แหละสิ่งที่ฝังอยู่ในใจของสัตว์โลกอย่างลึกลับนี้แล พาสัตว์โลกให้เกิดให้ตาย สูง ๆ ต่ำ ๆ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ อยู่ตลอดมา เปลี่ยนภพนี้แล้วเปลี่ยนภพนั้น จากใจดวงเดียวนี้แล เพราะมีเชื้อให้เปลี่ยนเสมอ นี่แหละพาให้สัตว์เกิดสัตว์ตายไปสูง ๆ ต่ำ ๆ ไปสูงคือความดีที่แทรกอยู่ในใจดวงเดียวกันนั้น ไปต่ำคือความชั่วที่ตัวเองนั้นแลเป็นผู้สร้างผู้ทำขึ้นมา แล้วพาให้ไปสถานที่ดีและชั่วตลอดมาอย่างนี้ นี่คือใจ ใจดวงนี้มีอยู่กับทุกคนทุกสัตว์ ปฏิเสธไม่ได้เลย แม้แต่เชื้อโรคที่เรามองดูด้วยตาไม่เห็นก็ตาม ต้องได้ใช้กล้องจุลทรรศน์ส่องลงไปถึงจะเห็น เพราะความละเอียดของวัตถุอันนั้นที่จิตใจเข้าไปอาศัย เรียกว่า เชื้อโรค ใจก็ยังเข้าไปอาศัยอยู่นั้นได้ แล้วโตกว่านี้ถึงขนาดข้างอย่างนี้

ใจดวงเดียวนั้นแหละมันไปอยู่ได้ในข้างทั้งตัว ไปอยู่ได้ในสัตว์ที่ละเอียดสุด เช่น เชื้อโรค เป็นต้น แล้วไปอยู่ได้ในร่างของเทวบุตรเทวดา อินทร์ พรหม ใจดวงนี้ทั้งนั้นเป็นผู้พาไป เพราะมีเชื้อวางสายไว้ให้พาเกิดพาตายอยู่ในจิตใจ ยังไม่สิ้นสูญสุดสิ้นลงได้ สัตว์ทั้งหลายจึงปฏิเสธไม่ได้ว่า เกิดแล้วจะไม่ตาย ตายแล้วจะไม่เกิด ต้องเกิด ต้องตายวันยังค่ำตลอดมาเป็นกับเป็นกัลป์ เพราะเชื้ออยู่ภายในอันเป็นทางแห่งความเกิดนั้น ยังฝังอยู่ในจิต ถอนออกยังไม่ได้ต้องพาเกิดตายนี้ตลอดไป

เว้นแต่ท่านผู้ที่จบวิชาแห่งธรรมทั้งหลายเรียบร้อยแล้ว ชำระชกฟอกจิตดวงนี้ตั้งแต่ต้นมา เช่น ฟีน้องทั้งหลายชาวพุทธของเราบำเพ็ญคุณงามความดี ก็เรียกว่าการชกฟอกจิตใจดวงนี้ที่ขุ่นมัวมัวสุมไปด้วยสิ่งสกปรกทั้งหลาย ให้ค่อยสะอาดสะอาดไปด้วยกุศลศีลทานของเราเป็นลำดับลำดับ เมื่อชกฟอกไปเรื่อย ๆ จิตใจก็ค่อยสว่างใสด้วยอำนาจแห่งคุณงามความดีของเรา เมื่อชกฟอกมากเข้า ๆ แล้วใจก็เริ่มผ่องใสขึ้นมา ใจดวงนี้แต่ก่อนไม่มีคำว่าผ่องใส รู้หมดทั้งตัวในร่างกายของมนุษย์และสัตว์ เราจะแยกประเภทออกมาว่านี่คือส่วนร่างกาย นี่เป็นส่วนแห่งใจ อย่างนี้แยกไม่ได้ เพราะเราไม่รู้ไม่เห็น

ถ้ารู้ก็รู้หมดทั้งร่างกายนี้เสีย ทางตาหูจมูกลิ้นกาย รู้ไปหมด ได้เห็นได้ยินได้ฟัง รับรู้ไปหมด ออกไปจากใจดวงเดียวนี้แหละ แต่เรายังไม่สามารถที่จะมองเห็นหลักใหญ่คือใจดวงนี้ได้ เราจึงต้องยอมรับกันว่า คนทั้งคนนั้นแลคือใจทั้งหมด ถือเอาคนทั้งคนเป็นใจ ถือเอาสัตว์ทั้งตัวเป็นใจไปเลยเพราะยังแยกไม่ออก นี่พระพุทธเจ้าของเรา ก่อนที่จะแยกสิ่งเหล่านี้ออกได้ ก็ทรงบำเพ็ญคุณงามความดีเครื่องชกฟอกจิตใจดวงนี้ ตั้งแต่ตั้งความปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ทรงบำเพ็ญบารมีมามากมายจนกระทั่งถึงจุดสุดท้าย เช่น พระสมณโคดมของเรา ก็ได้เสด็จออกทรงผนวช

นี่ละคราวนี้เป็นคราวที่จะได้เห็นดำเห็นแดง เห็นของจริงจังเต็มพระทัยของพระองค์ได้ จากการเสด็จออกทรงผนวชแล้วบำเพ็ญจิตตภาวนาทุกวิถีทางที่จะทำได้ ในระยะนั้นพระองค์ก็ยังไม่ทรงทราบว่า จะชำระชกฟอกจิตใจนี้ด้วยเหตุผลไถ่ชีวิตการใดบ้าง ถึงจะเป็นความถูกต้องตามความมุ่งหมาย ที่อยากจะกำจัดความเกิดแก่เจ็บตายถึงขั้นบริสุทธินี้เสียได้ สุดท้ายก็ทรงบำเพ็ญถูกจุดที่หมาย ได้แก่จิตตภาวนา ในคืนสุดท้าย พระองค์ทรงบำเพ็ญอานาปานสติ นี่เรียกว่าบทธาวนาที่ถูกต้อง อันเป็นทางแห่งความตรัสรู้ ทรงบำเพ็ญในคืนวันนั้น ทรงกำหนดอานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าออกแล้ว ก็ปรากฏผลขึ้นมาเป็นที่พึงพอใจเป็นลำดับลำดับ

ในยามต้นคือปฐมยาม ก็ทรงบรรลุปุพเพนิวาसानุสสติญาณ ทรงระลึกชาติย้อนหลังของพระองค์ว่าเกิดมาก็กัปก็กัลป์ เกิดเป็นภพเป็นชาติของสัตว์เทวบุตรเทวดาเปรตผีประเภทใดบ้าง พระองค์ทรงรู้แจ้งแทงทะลุตลอดในบรรดาภพชาติที่พระองค์เคยผ่านมาแล้วอย่างใด ได้ทราบชัดเรียกว่าประจักษ์ในพระทัยในปฐมยามนั้น

เมื่อถึงมัชฌิมยามก็ทรงบรรลุธรรม จุตูปปาตญาณ ทรงพิจารณาถึงความเกิดแก่เจ็บตายของสัตว์โลกทั่ว ๆ ไป ก็ปรากฏว่าหาประมาณไม่ได้ มากมายที่สุด เช่นเดียวกับ

ภพชาติของพระพุทธเจ้าที่ทรงเล็งเห็นแล้วประจักษ์พระทัยเช่นเดียวกัน จึงทรงย้อนเข้ามาพิจารณาปัจจัยการ ที่ว่า อวิชชาปุจฺจยา สงฺขารา ด้วยเหตุที่ทรงประมวลความเป็นมาของพระองค์เองจากการเกิดแก่เจ็บตายและสัตว์โลกทั่ว ๆ ไป โดยทางจตุปปาตญาณพิจารณาว่าการเกิดการตายไม่หยุดไม่ถอย สร้างตั้งแต่ความทุกข์มาให้เรามากมายเช่นนี้ มีสาเหตุเป็นมาจากอันใด พาให้เกิดให้ตายทั่วแดนโลกธาตุไม่มีวันสิ้นสุดยุติได้เลย จึงทรงพิจารณาปัจจัยการ ท่านเรียกว่า อวิชชาปุจฺจยา สงฺขารา

นี่แลคือตัวการแห่งความเกิดแห่งความตาย ความทุกข์ติดตามไปกับความเกิดนี้ตลอดสาย เพราะออกมาจากอวิชชานี้ ตัวมีตมิตปิดหัวใจเราไว้อย่างมีตมิตมาตั้งกัปตั้งกัลป์ ทรงถอนพรวดอวิชชาตัวมีตมิตพาให้เกิดแก่เจ็บตายมาตั้งกัปตั้งกัลป์นี้ออกได้โดยสิ้นเชิง ในปัจฉิมยามนั้นแหละ พระองค์ทรงติดตามพระจิตของพระองค์ เพราะจิตนี้เป็นแนวทางมาโดยลำดับ เหมือนเราเดินไปสถานที่นั้นที่นี้ ไปไหนก็มีร่องรอยถ้าเราระลึกได้เราก็พูดได้ชัดเจนว่า เมื่อวานเราไปบ้านนั้น ไปเมืองนี้ ไปทำงานที่นั่น วันนี้ไปที่นี้ แล้ววันก่อนเหล่านั้น เราก็เคยไปแบบเดียวกันนี้ ก็ทรงพิจารณาย้อนหลังได้หมดเลย นี่พระพุทธเจ้า

เมื่อถอนอวิชชาคือตัวพาให้เกิดให้ตายออกจากพระทัยเรียบร้อยแล้ว ในปัจฉิมยามก็ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นี่แหละเรียกว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม คือตามร่องรอยของจิตที่พาให้เกิดให้ตายมาตลอด ได้ถึงกันทันตัวกันในวันคืนเดือน ๖ เพ็ญ ประกาศองค์ขึ้นมาเป็นศาสดาของโลกว่า ญาณญฺจ ปน เม ทสฺสนํ อุทฺปาถิ ญาณความรู้แจ้งเห็นจริงที่เลิศเลอได้เกิดขึ้นแล้วแก่เราในบัดนี้ อกุปฺปา เม วิมุตฺติ ความหลุดพ้นของเราไม่มีการกำเรบอีกแล้ว อยมนฺตฺติมา ชาติ ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายของเรา นตฺถิทานิ ปุณฺพุกฺโว ตั้งแต่บัดนี้ต่อไปเราจะไม่กลับมาเกิดเอาภพเอาชาติ เอาความทุกข์ความเดือดร้อนเหมือนโลกทั้งหลาย สมมุติทั้งหลายต่อไปอีกแล้ว

นี่เป็นการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ตัดภพตัดชาติตัดความทุกข์ความลำบากทั้งหลายออกโดยสิ้นเชิง เป็นศาสดาองค์เอกเต็มภูมิของศาสดาโดยแท้ จึงได้นำวิธีการเหล่านั้นมาสั่งสอนสัตว์โลก เริ่มตั้งแต่อนุปปพิกถา ๕ มา การให้ทาน อภัยพากันตระหนี่ถี่เหนียว เมื่อพออยู่พอกินแล้วก็ให้แบ่งสัดแบ่งส่วนไว้ทำบุญให้ทาน เพื่อเป็นสมบัติของใจที่จะดำเนินเดินไปในภพชาติต่อไป ให้เป็นสิริมงคลแก่ภพชาติของตนด้วยอำนาจแห่งบุญแห่งกุศลที่หนุนอยู่ตลอดมานี้ ท่านจึงสอนให้ทำบุญให้ทาน เพราะพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ขึ้นมา ทานนี้เป็นชั้นเอกของพระพุทธเจ้า เรียกเป็นเบอร์หนึ่ง

ในการทำบุญให้ทานด้วยความเมตตาต่อโลกสงสาร ไม่มีใครเกินพระโพธิสัตว์สุดท้ายจนถูกเขาขับไล่ไปอยู่ในเขาศีรีวงกต เพราะให้ทานช้างที่เป็นช้างมงคลของบ้านของเมือง เขาไม่ยินดียับไล่ใส่ส่งพระองค์ออกไป พระองค์ก็ยอมรับไม่ฝ่าฝืนเขา พระองค์ก็ไป ออกไปอยู่ในเขาวงกตแล้วไม่มีอะไรให้ทาน พระองค์ก็ยกกัณหาชาลีออกทาน จากนั้นก็ยกนางมัทรีออกทาน นี้เรียกว่า ทาน ทานด้วยความแก่กล้าสามารถ ไม่เสียตายอะไรเลย นอกจากนั้นแล้วยังว่า ใครจะมาควักลูกหูลูกตาของเราออกไป เราก็ยอมเสียสละทั้งนั้น นี่คือการของท่านแก่กล้าแล้ว มีตั้งแต่จะให้โดยถ่ายเดียว ความตระหนี่ถี่เหนียวไม่เข้ามาเฉียดได้เลย นี่ก็คืออำนาจแห่งทานหนุนพระพุทธรูปเจ้าให้ได้ตรัสรู้ขึ้นมา เพราะอำนาจแห่งทานเป็นพื้นฐาน

จากนั้นทางศีลก็บำเพ็ญมาด้วยกัน การเจริญเมตตาภาวนาก็ดำเนินมาด้วยกัน เป็นคู่เคียงกันไป จนกระทั่งถึงได้ตรัสรู้เป็นศาสดาองค์เอกของพวกเรา จึงได้นำแนวทางที่ถูกต้องดีงามและปลอดภัยไว้ทุกข์นี้มาสอนบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย ให้พากันทำบุญให้ทาน เราตถาคตเป็นพระพุทธรูปเจ้าเพราะการทำบุญให้ทาน เราไม่ได้เป็นพระพุทธรูปเจ้าเพราะความตระหนี่ถี่เหนียวคับแคบตีบตัน แต่เป็นเพราะจิตใจอันกว้างขวางเสียสละเต็มกำลังความสามารถเรื่อยมาในทุกภพทุกชาติไม่คำนึงคำนวณ เพราะเป็นไปตามนิสัยฝังอยู่ภายในใจนั้นแล้ว เกิดในภพใดชาติใดจึงมีแต่ความเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเรื่อยมา

การรักษาศีล ศีลธรรมเป็นของสำคัญ พระองค์ก็รักษาเรื่อยมา เป็นคู่เคียงกันมากับการให้ทาน การเจริญเมตตาภาวนา พระองค์ก็ทรงบำเพ็ญมาเรื่อย ๆ นอกจากนั้นแล้วยังมาสอนพุทธบริษัททั้งการทำบุญให้ทาน อย่าตระหนี่ถี่เหนียวให้เป็นภาคพื้นแห่งบุคคลผู้รักตน ผู้ต้องการความสุขความเจริญ ต้องเป็นผู้มีการเสียสละ อย่าคับแคบตีบตันซึ่งเป็นทางอันตู่ตีบตัน จะไปทางดีไม่ได้ นอกจากจะพาลลงเหลวบ่อ ตกนรกหมกไหม้เท่านั้น พระองค์จึงทรงตำหนิความตระหนี่ถี่เหนียวนี้ อย่าพากันรัก อย่าพากันสงวนไว้ มันเป็นภัยแก่ตนเอง ให้พากันเสียสละ มีมากมีน้อยแบ่งปันส่วน

วัตถุในสมบัติของตนมีมากมีน้อยแบ่งปันส่วน ส่วนนี้แบ่งไว้สำหรับกิน สำหรับใช้สอย มีความจำเป็นต่าง ๆ จนกระทั่งถึงการเจ็บไข้ได้ป่วย มีความจำเป็นประการใดจะต้องอาศัยสมบัติเหล่านี้ เป็นเครื่องไถ่ถอนความทุกข์ความลำบากนั้นออกมาได้ เราก็แบ่งไว้เช่นนั้น แบ่งในทางครอบครัว การเป็นอยู่ปุวย การใช้การสอยแบ่งไว้เพื่อการเจ็บไข้ได้ป่วยในเวลาจำเป็นก็แบ่งไว้ นี่เป็นความจำเป็นแต่ละแง่แต่ละ

แขนง ส่วนแขนงใหญ่ ๆ ที่สำคัญมากอันหนึ่ง แบ่งไว้สำหรับทาน การให้ทานนี้เป็นการ ขวนขวายบุญกุศลเข้าสู่ใจโดยถ่ายเดียว คนมีบุญเข้าสู่ใจเท่ากับคนมีสมบัติติดตัว ไปที่ ไหนเมื่อมีสมบัติติดตัวแล้ว ไปสะดวกสบาย คือเงินติดกระเป๋าเสียเท่านั้น เราจะไปที่ ไหนเราพออยู่พอเป็นพอไป เพราะสมบัติของเราที่มีในตัวนี้ออกจับจ่ายไปทางไหนเพื่อ ใถ่ถอนความทุกข์ความลำบากของเราออกจากตัวได้เสมอไป

ที่นี้บุญกุศลเมื่อเราได้อุตสาหะพยายามสร้างให้มีขึ้นกับใจ นี้เรียกว่า อัดสมบัติ คือเป็นสมบัติของใจโดยแท้ นี้แลบุญกุศลที่เราสร้างขึ้นแล้วจะติดแนบกับใจของเรา จึง ขอให้ทุก ๆ ท่านถือเป็นการจำเป็นในการทำบุญให้ทาน นี้เป็นคู่เคียงคู่พึ่งเป็นพึ่งตาย ของใจโดยแท้ ในภพต่าง ๆ จะไปได้ด้วยกุศลนี้เท่านั้น อย่างอื่นไปไม่ได้ เช่น ความ ตระหนี่ถี่เหนียวมันพาไปไม่ได้นะ มันจะพาเราจม เรามีเท่าไรก็ภาคภูมิใจว่าเรามีสมบัติ มากน้อยเท่านั้นเท่านี้ ก็มีแต่ความภาคภูมิใจ แต่ความทุกข์ในหัวใจของเรานั้นไม่ได้ลด น้อยถอยลงไปเลย มีความทุกข์เช่นเดียวกันกับคนทุกข์ไร้เชื้อใจ

แม้จะเป็นเศรษฐีขึ้นไต่ก็ตาม มีเงินเป็นกี่ล้าน เวลาได้รับความทุกข์ก็ไม่ผิดแปลก จากกันกับคนทุกข์ตะเข้ใจ เพราะความตระหนี่ไม่นำความสุขอันใดมาให้ มีแต่นำความ ทุกข์ เราก็ยินดีกับสมบัติของเรามากน้อยเป็นอารมณ์ของใจพอประเดี๋ยวประด๋าวเท่า นั้น เวลาที่มีความจนตรอกจนมุมเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา นี้ สมบัติเงินทองนั้นจะเริ่มหมด ความหมายไปโดยลำดับลำดับ แล้วก็วิงวาทมอ หมอก็พยายามเยียวยารักษา เมื่อสุด ความสามารถแล้ว โรงพยาบาลนั้นแลเป็นป่าช้าของสัตว์ที่ไปไม่รอด ต้องตายในโรง พยาบาลเป็นอันดับหนึ่ง ๆ เพียงคนไข้แต่ละเตียง ๆ ในโรงพยาบาลนั้นคือป่าช้าของ คนไข้ นี้เรียกว่าสุตวิสัยที่จะรักษาได้แล้วต้องยอมตาย จึงเรียกว่าเป็นป่าช้าได้ในโรง พยาบาล แต่โลกมองไม่เห็น ใครไปสูโรงพยาบาลก็ว่าจะหายกลับมา ๆ นี้เป็นความเห็น ผิด

ถ้าเป็นความเห็นถูกต้องตามความจริงแล้ว เมื่อโรคอันใดที่สุตวิสัยของหมอจะ เยียวยารักษาได้แล้ว โรคนั้นต้องพาคนให้ตายได้ด้วยกัน โรคใดที่อยู่ในวิสัยของหยูก ของยาของหมอ โรคนั้นเราก็ผ่านพ้นไปได้ ๆ นี้แหละจุดปัจจัยของเราที่ได้มามากน้อย เพื่อไปเยียวยารักษาตัวของเรา เป็นค่าหยูกค่ายาค่าอะไรก็แล้วแต่ในความจำเป็นของ คนไข้ นี้เราก็แบ่งส่นปันส่วนไว้เสีย ส่วนที่จะทำบุญให้ทานเพื่อเป็นสมบัติของใจโดยแท้ ผากเป็นผากตายทั้งภพนี้แลภพหน้า คือบุญคือกุศล ศีล ทานที่เราบริจาคไว้แล้วนี้จะ

ติดแนบกับใจ อันนี้ตายเวลาไหนก็ไม่ครีไม่ล้ำสมัย ไม่เหมือนสมบัติเงินทองข้าวของที่มีอยู่ภายนอก เวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วย สมบัติเหล่านั้นจะค่อยลดคุณค่าลง ๆ

พอลมหายใจขาดสะบั้นลงไปเท่านั้น สมบัติเหล่านั้นก็ขาดสะบั้นลงไปตาม ๆ กัน หากคุณค่าไม่ได้เลย ร่างกายทั้งร่างก็เป็นซากอสุกไปเสีย สมบัติทั้งปวงก็เป็นเศษวัตถุไปเสีย ส่วนจิตใจของเราไม่มีคุณงามความดีก็จมลงไปตกนรกหมกไหม้ ถ้าทำความชั่วซ้ำลามากมายน้อยก็จมลงไปเท่านั้นเอง ส่วนบุญส่วนกุศลที่เราได้สร้างไว้แล้วตั้งแต่มิมีชีวิตอยู่นี้เป็นความแน่นอนอย่างยิ่ง ผลบุญกุศลนี้แล ขนพระพุทธเจ้าให้หลุดพ้นจากทุกข์ ทั่วแดนโลกธาตุไม่มีอันใดที่จะมากยิ่งขึ้นกว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาด้วยการให้ทาน แล้วขนพระอรหันต์บรรลुरुธรรม ในบรรดาพระอรหันต์ที่เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ ๆ มีจำนวนมากขนาดไหน

ทานที่ท่านบำเพ็ญมานั้นแล ขนท่านเหล่านั้นให้หลุดพ้นจากทุกข์ไปจำนวนมากมาย และนอกจากนั้นผู้มีบุญมีทานเช่นเดียวกัน ไม่ถึงกับไปบวชเป็นพระก็ตาม เพราะบุญไม่ขึ้นอยู่กับการบวชไม่บวช ขึ้นอยู่กับผู้บำเพ็ญ มีอยู่ในหัวใจกับผู้บำเพ็ญและนำผู้นั้นให้พ้นจากทุกข์ได้เช่นเดียวกันหมด นี่ละอำนาจแห่งทานสามารถรื้อถอนเราได้ เวลาสิ่งทั้งหลายสุดวิสัยพึงพิงไม่ได้แล้ว แม้แต่ญาติมิตรพ่อแม่พี่น้องสามีภรรยา อยู่ในบ้านในเรือนก็มองตากันปริบ ๆ เท่านั้น ไม่มีใครจะช่วยกันได้ ส่วนที่จะช่วยได้ก็คือบุญกุศลของเรา นี้ไปคนเดียว ไม่ต้องนิมนต์พระมา กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา ก็ได้ ขอให้สร้างบุญกุศลด้วยความฉลาดของตนในเวลาที่มีชีวิตอยู่นี้จะเป็นที่เหมาะสมมาก ดีกว่าที่เราจะคาดคะเนเดาเอา ให้กิเลสหลอกไปว่า เวลาทำบุญให้ทานนี้ไม่เห็นจำเป็นเวลามีชีวิต ตายไปแล้วก็อาศัยพระท่านมากุสลามาติกาไปสวรรค์ได้

พอคิดอย่างนั้นแล้วก็ทำตัวให้ประมาท ไม่สนใจกับศีลกับทาน ตายไปแล้วนิมนต์พระทั่วประเทศไทยมา กุสลา ธมฺมา ก็เป็นลม ๆ แล้ง ๆ เพราะตัวเองผู้รับกุสลาไม่มีบุญติดเนื้อติดตัวติดจิตติดใจเลย จะให้ท่านส่งไปไหนละ คนมีบาปเต็มตัว มีหน้าขำมันยังลงนรกต่อหน้าต่อตาพระทั่วประเทศไทยมา กุสลา ธมฺมา ได้ไม่สงสัย เพราะฉะนั้นจึงพากันสร้างคุณงามความดีเสียตั้งแต่บัดนี้ ธรรมของพระพุทธเจ้านี้เป็นธรรมเครื่องยืนยัน เป็นธรรมชั้นเอก ศาสดาองค์เอก สอนสิ่งใดไม่มีความผิดพลาด สอนอย่างถูกต้องแม่นยำ ไม่มีการต้มตุ๋นเหมือนกิเลสทั้งหลายที่มันหลอกหลวงสัตว์โลกมาตลอด แต่ไม่มีใครอดหนาระอาใจและเห็นโทษของมัน จึงต้องจมไปตามมันด้วยความถูกหลอกของมันนั่นแหละ

เราอย่าถูกหลอก เรามีธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นเครื่องแก้หมัดเด็ดของกิเลส อยู่ มั่นตระหนี่ เราให้ทาน มั่นขี้เกียจขี้คร้านไปวัดไปวาฟังธรรมจำศีลเจริญเมตตาภาวนา เราสร้างธรรมขึ้นมา คือวิริยธรรม ความอดุတ်ส่ำห์พยายาม ความพากความเพียร ความอดความทน มั่นตระหนี่เราให้ ชัดกันอยู่อย่างนี้ ตบโต้กันอยู่อย่างนี้ ด้วยการสร้างความดี ผลสุดท้ายกิเลสก็ไปไม่รอด มันก็หมอบ เป็นทางเดินของเราเหยียบหัวกิเลสไป ทำบุญให้ทาน ในสถานที่ใดไปได้หมด หัวใจพอใจเสียอย่างเดียว ไม่ว่าใกล้ว่าไกล ไม่ว่าในบ้านนอกบ้านทำบุญทำกุศลได้ทั้งนั้น เจริญเมตตาภาวนาได้ทั้งนั้น มั่นขึ้นอยู่กับใจ

ขอให้อบรมจิตใจของตนให้มีความสมัครรักชอบในธรรม การก้าวเดินของชีวิต เราจะมี ความราบรื่นชุ่มเย็น จะทุกข์จะจนได้มาเสียไปบ้างก็เป็นธรรมดา เพราะเราอยู่ในโลกอนิจจัง แต่จิตใจของเราที่มีศีลมีธรรมภายในตัวเองนี้จะไม่เดือดร้อน มีหน้าซ้ำยังเป็นหลักเกณฑ์อันเด่นดวงภายในใจของตน ด้วยบุญด้วยกุศลที่เราสร้างมามากมายเต็มหัวใจแล้ว อยู่ก็สบายตายไปก็เป็นสุข จึงขอให้ท่านทั้งหลายได้นำอรรถนำธรรมนี้ไปปฏิบัติ แล้วเราจะมี ความเจริญรุ่งเรือง ในภพชาติต่อไปก็ดี

ในภพนี้เราก็เจริญเมตตาภาวนาทำจิตใจของเราให้สงบร่มเย็น ไปโลกหน้าก็จะอาศัยคุณงามความดีนี้แหละเป็นเครื่องส่งเสริมเรา อย่างอื่นเราอย่าหวังพึ่งนะ ในโลกธาตุนี้ไม่มีอะไรพึ่งได้ นอกจากบุญจากกุศลของเราเท่านั้นที่ใจจะเกาะติด พึ่งได้ฝากเป็นฝากตายได้ไม่สงสัย คือธรรมคือบุญคือกุศล อย่างอื่นอย่างใดพึ่งไม่ได้ทั้งนั้น ใครจะมีความรื่นเริงบันเทิง รักชอบกันขนาดไหนก็ตาม ก็รักชอบไปตามวิสัยของโลกที่มีกิเลส ซึ่งถูกหลอกลวงไปตลอด ให้รักให้ชอบ รักเท่าไรชอบเท่าไรก็ได้เป็นสมบัติอันพึงใจของตนเหมือนธรรมเหมือนบุญกุศลที่เราสร้างไว้ ให้เอาตรงนี้ ฝากเป็นฝากตายกันที่จุดนี้

อย่างไรเราต้องเกิดแน่ ๆ ในภพชาติหนึ่ง ๆ เคยเกิดมาแล้วก็กลับไปกลับ ให้ไปเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ที่ว่าเกิดชาติเดียวตายแล้วสูญ นี่เป็นความโง่ชะมัด และเป็นความมืดดำของกิเลสที่กล่อมสัตว์โลกให้ประมาทเอานักหนา เราอย่านำมาใช้ พระพุทธเจ้าก่อนที่จะมาสอนโลก เรื่องเกิดเรื่องตายนี้พระองค์ทรงพิจารณาทราบมาหมด เรื่องเกิดเรื่องตายก็ภพที่ชาติด้วยปุพเพนิวาสานุสสติญาณ แล้วจตุปปาตญาณที่ทรงพิจารณาเห็นสัตว์โลกที่เกิดตายเช่นเดียวกันกับพระพุทธเจ้าอย่างนี้แล้ว เราจะปฏิเสธได้อย่างไรว่า การเกิดการตายนี้ไม่มี มีเกิดชาติเดียว ตายไปแล้วก็สูญ ๆ สูญไปที่ไหน สัตว์โลกเต็มอยู่

ด้วยความทุกข์ความทรมาน ถ้าบุญมันจะมีความทุกข์ความทรมานได้ยังไง ดับสิ้นไปเลย

พระพุทธเจ้าท่านดับสิ้นกิเลส ใจของท่านเป็นธรรมชาติหมด บริสุทธิ์พุทธโอเต็มดวง นี่ใจดวงนี้ก็ไม่เคยตายเหมือนกัน เวลาเมื่อกิเลสก็พาให้ไปเกิดในภพนั้นภพนี้ เวลาสิ้นกิเลสแล้วก็กลายเป็นธรรมชาติ กลายเป็นนิพพานธาตุขึ้นมา นี่แหละที่นี้ถึงขั้นตายตัวแล้ว ท่านเรียกว่า นิพพานเที่ยง ถึงขั้นนิพพานเที่ยง สุขบรมสุขก็เที่ยง เรื่องความทุกข์ไม่มีในพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลายตั้งแต่วันตรัสรู้ขึ้นมาแล้ว ทุกข์ในพระทัยในใจของพระอรหันต์ไม่เคยมีเลย มีก็แต่เรื่องธาตุเรื่องขันธเจ็บไข้ได้ป่วย เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสมมุติเหมือนกันกับโลกทั่วๆ ไป จึงยอมรับว่าเป็นทุกข์ แต่ไม่สามารถที่จะซึมซาบเข้าถึงจิตใจพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลาย ให้ได้รับเสวยเหมือนโลกทั่วๆ ไปเท่านั้น

พอสิ้นจากวิบากขันธอันนี้แล้ว ท่านก็ปล่อยไปเลย เรียกว่าสมมุติทั้งปวงปล่อย ในวาระสุดท้าย คือการตายของพระอรหันต์ของพระพุทธเจ้า เวลาท่านยังมีชีวิตอยู่หลังจากการตรัสรู้แล้ว ความทุกข์ความลำบากด้วยความเจ็บไข้ได้ป่วย ความหิวความกระหาย ความอยากหลับอยากนอนนี้มีเช่นเดียวกันกับโลกทั่วๆ ไป เพราะธาตุขันธนี้เป็นสมมุติ ต้องได้ยอมรับว่าเป็นเช่นเดียวกับโลก เป็นแต่เพียงว่า สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถจะซึมซาบจิตใจของท่านได้ ท่านจึงครองบรมสุขอยู่ตลอดไปตั้งแต่วันตรัสรู้แล้ว จากนั้นพอสมมุติทั้งหมดที่เราเคยทราบมาแต่ก่อนทั่วแดนโลกธาตุ จิตใจสามารถที่จะยึดจะวาดภาพหรือปรุงแต่งได้ทั้งนั้น สิ่งนั้นเป็นนั่นสิ่งนี้เป็นนี่ เรียกว่า สมมุติรับทราบกันตลอดมา แล้วก็ยื่นเข้ามารับทราบกันในธาตุในขันธ พระพุทธเจ้าท่านปล่อยวาง พระอรหันต์ท่านปล่อยวางหมดแล้วเรื่องสมมุติทั้งปวงไม่มีเหลือ

แม้ที่สุดธาตุขันธของท่านร่างกายของท่าน ท่านก็ปล่อยวาง แต่ความรับผิดชอบตามสัญญาตณฺหาระหว่างขันธกับจิตที่มีต่อกันอยู่นั้น ท่านก็รับผิดชอบเป็นธรรมดา พายินพาเดิน พาหลับพานอน พาขับพาถ่าย ไปธรรมดาอย่างนี้เหมือนกัน จนกระทั่งวาระสุดท้ายธาตุขันธไปไม่รอดแล้ว ความรับผิดชอบรวมลงไปในธาตุในขันธนี้โดยเฉพาะ จนกระทั่งสิ้นลมหายใจพับไปเท่านั้นแล ความสมมุติในขันธทั้งหมดที่รับทราบกันตลอดมาตั้งแต่วันตรัสรู้แล้วก็ดับพินไปด้วยกัน ไม่มีสมมุติอันใดเหลืออีกเลย เป็นวาระสุดท้ายแห่งสมมุติที่ทรงรับทราบ ได้ขาดสะบั้นลงไปในขณะที่พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์นิพพาน ท่านจึงเรียกว่า อนุภาติเสสนิพพาน คราวนี้ดับสมมุติโดยสิ้นเชิง

สอุปาทิเสสนิพพาน นั้น คือดับกิเลสแล้วแต่สมมุติที่จำต้องรับผิดชอบกันยังมี รับผิดชอบต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในขั้นนี้ พอขั้นนี้ดับลงไปแล้ว เรียกว่า สมมุติดับโดย ลิ้นเชิง เป็น อุปาทิเสสนิพพาน ล้วน ๆ จิตของท่านเป็นธรรมชาติแล้วตั้งแต่ท่านตรัสรู้ ขึ้นมา ธรรมชาตินั้นแหละท่านว่า นิพพานเที่ยงๆ จะเป็นอะไรไป ใจของเราก็ไม่เคย ตาย ขอให้พากันบำเพ็ญคุณงามความดีไว้สำหรับตน จะเป็นที่พักเป็นพึ่งตายของเรา โดยแท้ สิ่งภายนอกเราก็อาศัยกันไปอย่างนั้น มีพ่อแม่มีแม่มีเพื่อนมีฝูง มีบริษัทบริวาร มี ศาสนาบรรดาศักดิ์ มีสมบัติเงินทองข้าวของ นี้เราอาศัยเขาไปชั่วกาลชั่วเวลาในเวลาชีวิต ของเรายังมีอยู่ ครองตัวอยู่

พอชีวิตได้หาไม่แล้วเท่านั้น สิ่งเหล่านั้นก็หมดความหมาย แต่ธรรมคือบุญกุศล ที่เราได้สร้างมามากน้อยรวมอยู่ที่หัวใจ อันนี้ไม่หมดความหมาย อันนี้แลที่ฝากเป็นฝาก ตายสำหรับเรา อาศัยอันนี้ขึ้นไปเลย ภพไหน ๆ ก็ไปเถอะ คนมีบุญมีกุศลนี้เป็นคนไม่ จนตรอกจนมุมในการเกิดการอยู่ อยู่ก็อยู่ด้วยความสุข เสวยก็เสวยสมบัติทิพย์ที่เรา สร้างไว้ตั้งแต่เวลาเราเป็นมนุษย์อยู่นี้แหละ ภพใดชาติใดก็เสวยตั้งแต่ความสุขความ เจริญ จนกระทั่งสิ้นกิเลสแล้วก็เรียกว่าถึงพระนิพพานไปเลย

วันนี้ได้แสดงธรรมให้ท่านทั้งหลายซึ่งเป็นนักบุญ มีเจ้าของศรัทธา เจ้าภาพคือ คุณหมอวิรัตน์และคุณพ่อคุณแม่ทั้งสองได้ตั้งเค้าขึ้นเป็นต้นเหตุ ที่จะให้พี่น้องทั้งหลาย ได้มาบริจาคทานและฟังธรรมเทศนา นี่ก็นับว่าเป็นบุญเป็นกุศลแก่บรรดาท่านทั้งหลาย มีท่านเจ้าภาพเป็นสำคัญโดยทั่วกัน การแสดงธรรมนี้ก็เห็นว่าสมควรแก่ธาตุแก่ขั้นนี้แก่ เวลาเวลา ขอความสวัสดีจงมีแก่ท่านทั้งหลายโดยทั่วกันเทอญฯ

เปิดดูข้อมูล วันต่อวัน ท้นต่อเหตุการณ์ หลวงตาเทศน์ถึงเรื่องอะไร ทาง internet
www.luangta.com